

Cuçe öğretisi doğrultusunda Kuzey Kore nükleer programı

North Korean nuclear programme in the lighth of juche idea

Güngör ŞAHİN¹
Sümeyye ŞENER²

¹Milli Savunma Üniversitesi, Atatürk Stratejik Araştırmalar Enstitüsü (ATASAREN), Strateji ve Güvenlik Araştırmaları Anabilim Dalı, İstanbul, Türkiye

²Milli Savunma Üniversitesi, Atatürk Stratejik Araştırmalar Enstitüsü (ATASAREN), Güvenlik Araştırmaları Yüksek Lisans Programı, İstanbul, Türkiye

öz

Kore Yarımadası tarihin çeşitli dönemlerinde işgal altında kalmış ve İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra ikiye bölünmüştür. Tarihsel bir tehdit algılamasına sahip olan Kuzey Kore, kendi varlığını sürdürebilmek için mutlaka atom bombasına sahip olması gerektiği düşüncesini geliştirmiştir. Kuzey Kore'nin nükleer silahlara yönelmesinde dış tehditler ve ülke içindeki dinamikler etkili olmuştur. Kuzey Kore "kendine güven" anlamına gelen Cuçe ideolojisi çerçevesinde kendisini tüm dünyadan soyutlamıştır. Bu çalışmada Kuzey Kore'nin nükleer programı, resmî devlet ideolojisi çerçevesinde realist teori perspektifinden ele alınmıştır. Çalışmanın amacı, Kuzey Kore'nin nükleer programını geliştirmesinin arkasında yatan motivasyonları analiz etmek ve bu motivasyonları oluşturan iç ve dış faktörleri incelemektir. Çalışma, Kuzey Kore'nin nükleer silahlanmasını dış tehditlerin yanı sıra iç dinamikleri ve devlet ideolojisini dikkate alarak açıkladığı için önem arz etmektedir. Çalışmada mevcut yazın ışığında; kavramsal, kuramsal ve tarihsel bir çerçevede nitel araştırma yöntemleri kullanılarak Cuçe ideolojisi ve uygulama arasında sebep-sonuç ilişkisi oluşturulmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kuzey Kore, Nükleer, Kore Savaşı, Cuçe, ABD

ABSTRACT

The Korean Peninsula has been under occupation at various periods of history and was divided into two after the Second World War. North Korea, which has a historical threat perception, has developed the idea that it must have an atomic bomb in order to survive. External threats and domestic dynamics have been effective in North Korea's turn to nuclear weapons. North Korea has isolated itself from the whole world within the framework of the Juche ideology, which means "self-confidence". In this study, North Korea's nuclear program is discussed from the perspective of realist theory within the framework of official state ideology. The aim of the study is to analyze the motivations behind North Korea's development of its nuclear program and to examine the internal and external factors that create these motivations. The study is important because it explains the nuclear armament of North Korea by taking into account the internal dynamics and state ideology as well as external threats. In this study, through the light of the current literature; it has been tried to establish a cause-effect relationship between Juche ideology and practice in a conceptual, theoretical and historical framework by using qualitative research methods.

Keywords: North Korea, Nuclear, Korean War, Juche, The US

Giriş

Kuzey Kore'nin nükleer programını geliştirmesinin arkasında çeşitli nedenler yatmaktadır. Tarih boyunca Kore Yarımadası farklı dönemlerde işgal altında kalmış ve 1910 yılından İkinci Dünya Savaşı'nın sonuna kadar da Japonya tarafından işgal edilmiştir. Bu durum Kuzey Kore'nin tehdit algısının temelini oluşturmaktadır. Kuzey Kore'nin tehdit algısı, ülkede bir korku havası yaratmakta ve bu korku Kuzey Kore'yi aktif savunma stratejilerine itmektedir. Bu bağlamda aktif bir savunma anlayışı, karşı saldırıda bulunma ve önleyici müdahaleleri ön plana çıkarmaktadır. Bu nedenle nükleer silahlara sahip olma, Kuzey Kore'nin aktif savunma ve caydırıcılık doğrultusunda bir strateji izleyebilmesi açısından hayati önemde görülmektedir (Alagöz, 2019).

Kuzey Kore'nin nükleer programını geliştirmesinin arkasında yatan nedenlerden bir diğeri ABD'ye karşı caydırıcılık sağlamaktır. Bu noktada Kuzey Kore'nin ABD'ye karşı tehdit algılamasında ABD'nin Kore Savaşı sırasında askerlerini Pyongyang'ın girişine yerleştirmesi ve George W. Bush döneminde Kuzey Kore'nin şer ekseninden sayılması etkili olmuştur. Öte yandan Kuzey Kore, nükleer silahlar ile Güney Kore'nin sahip olduğu konvansiyonel gücü dengelemeyi ve diğer taraftan da küresel sistemdeki prestijini artırmayı amaçlamaktadır (Rothman, 2007).

Kore Savaşı'ndan sonra Kuzey Kore'nin ekonomisi Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği (SSCB) ve Çin'e bağımlı bir hale gelmiştir (Wood & Terry, 2016). Bu bağımlılığına rağmen Kuzey Kore, 1950'li yıllardan itibaren halihazırda kıt olan ekonomik kaynaklarını çoğunlukla nükleer silahlara sahip olma yolunda harcamıştır. SSCB, Kore Savaşı sonrasında Kuzey Koreli bilim adamlarına eğitim vermiş ve ilerleyen dönemlerde Kuzey Kore'nin nükleer kapasitesini geliştirme noktasında teknolojik destek sağlamıştır (Habib &

Geliş Tarihi/Received: 16.06.2021

Kabul Tarihi/Accepted: 13.11.2021

Sorumlu Yazar/Corresponding Author:

Güngör ŞAHİN

E-posta: gsahin@msu.edu.tr

Cite this article: Şahin, G., & Şener, S.

(2022). North Korean nuclear programme in the lighth of juche idea.

Trends in Business and Economics, 36(1),

102-108.

O'Neil, 2009). Dolayısıyla Kuzey Kore'nin nükleer programının geliştirilmesinde SSCB önemli bir rol üstlenmiştir. SSCB dağıldıktan sonra geriye bir tek Çin kalmış; Çin ise bu dönemde diğer ülkelerle ilişkilerini geliştirmeye ve kendi ekonomik kalkınmasını sağlamaya çalışmıştır. Bu durum Kuzey Kore'nin ekonomisinin daha da kötü bir hal almasına neden olmuştur (Wood & Terry, 2016).

Kuzey Kore'nin nükleer silahlara sahip olma isteği ülkenin resmî ideolojisi olan Cuçe ideolojisi ile bağlantılıdır. Cuçe ideolojisinin hem politik hem ekonomik hem de asker boyutları mevcuttur. Nitekim 1960'larda Kuzey Kore ile Moskova arasında filizlenmeye başlayan problemler Cuçe ideolojisinin önemini artırmıştır (Van Ree, 1989). Kuzey Kore'nin nükleer programının anlaşılabilmesi için ülkenin iç dinamiklerinin ve resmî ideolojisinin göz önünde bulundurulması gerekmektedir. Realizmin öne çıkardığı self-help anlayışının Kuzey Kore'de vücut bulmuş hali ise Cuçe öğretisidir. Kuzey Kore'nin nükleer programını geliştirmesinin ardında yatan nedenlerin analiz edilebilmesi için çalışmada öncelikle Cuçe ideolojisi ele alınmaktadır.

Bu çalışmanın amacı, Kuzey Kore'nin nükleer programını geliştirmesinin arkasında yatan motivasyonları analiz etmek ve bu motivasyonları oluşturan iç ve dış faktörleri incelemektir. Bu çalışma kapsamında, "Cuçe ideolojisi nedir?", "Kuzey Kore'nin nükleer programının, tarihsel tehdit algılamaları ve Cuçe ideolojisi ile olan bağlantısı nedir?", ve "Kuzey Kore'nin nükleer programı hangi aşamalarda ilerlemiş ve hangi aktörler etkili olmuştur?" sorularına cevap aranacaktır. Bu çerçevede birinci olarak Cuçe Öğretisi ele alınacaktır. İkinci olarak tarihsel arka planda Kuzey Kore'nin ilk tehdit algılamaları incelenecektir. Üçüncü olarak Kuzey Kore'nin nükleer silahlanma yolunda attığı adımlar ve nükleer programı incelenecektir. Çalışma sonuç bölümüyle sona erdirilecektir.

Bu çalışmanın hipotezi, Kuzey Kore'nin nükleer silah programının güvenlik ihtiyacına ve tarihsel sebeplere dayandığı; ülkenin varlığını koruma ve dış tehditlere karşı savunma ideolojisi ile geliştirilmiştir. Çalışma, Kuzey Kore'nin nükleer silahlanmasını dış tehditlerin yanı sıra iç dinamikleri ve devlet ideolojisini dikkate alarak açıkladığı için önem arz etmektedir.

Cuçe Öğretisi

Kuzey Kore'nin resmî devlet ideolojisi olan ve genellikle kendine güven anlamında kullanılan Cuçe, Kim İl Sung tarafından oluşturulmuş ve sonrasında oğlu Kim İl Jong tarafından geliştirilmiştir (Kim, 2017). Cuçe ideolojisi ülkeyi her açıdan kontrolü altına alan ve devletin hem iç hem dış siyasetine son derece nüfuz eden bir düşünce sistemidir. Buna göre Kuzey Kore kendi kaynaklarıyla ve tamamen bağımsız bir şekilde yönetilecektir. Böylece Kuzey Kore halkı dış müdahale ve yardıma ihtiyaç duymadan devrim sürecini tamamlayabilecektir (Kakışım, 2017).

Kuzey Kore'nin ulusal kimlik tanımının merkezinde "kendine güven" yer almaktadır (Wood & Terry, 2016). Devlet felsefesi olarak Cuçe, gündelik hayatın bütün kurallarını ve toplum bilincini düzenlemektedir. Bu çerçevede kendine güven ilkesi toplumun her alanına nüfuz etmiş; siyaset, ekonomi ve askerî anlamda uygulanmıştır. Böylece ülkenin dış etkiye tamamen kapatılması hedeflenmiştir (Kim, 2017). Cuçe ideolojisi çerçevesinde oluşturulan siyasi sistemin en önemli özelliği "Suryong" (lider) konseptidir. Buna göre lidere kesin bir itaat söz konusudur ve bilge lider tüm siyasi otoriteye tek başına sahip olan kişidir. Dolayısıyla siyasi yapı, bilge liderin kişi kültüne dayanmaktadır (Kakışım, 2017).

İlk kez Aralık 1955'te Kim İl Sung'un bir konuşmasında dile getirilen Cuçe öğretisi, 1960'lı yıllarla beraber Kuzey Kore'nin resmî politikası haline gelmeye başlamıştır (Armstrong, 2005). Kim İl Sung, resmî

devlet ideolojisini geliştirirken temel olarak Marksizm-Leninizm, Konfüçyüsçülük, Kore Milliyetçiliği ve Maoizm'den etkilenmiştir (Kakışım, 2017). Kim İl Sung, Cuçe doktrinini Kore devrimine bağlılık olarak tanımlamış ve Sovyetlerin ülkedeki kültürel etkisinden hoşnut olmadığını dile getirmiştir. Bu durum Sovyet yanlısı Koreliler ile Kim İl Sung arasında bir mücadeleye yol açmıştır. Diğer yandan bu yıllarda SSCB ve Çin arasında yaşanan gerilimlerden dolayı komünist blok kendi içerisinde zor bir duruma girmiş; SSCB'de ise Kruşçev, Stalinist yapıyı yıkmaya çalışmıştır. Kim İl Sung, kendi doktrinini böyle bir uluslararası konjonktürde ilan etmiştir (Van Ree, 1989). Dolayısıyla 1953'te Stalin'in ölümü ile sosyalist blokta ortaya çıkan değişiklikler ve diğer taraftan Çin ile SSCB arasında ortaya çıkan ideolojik temelli çatlaklar, Cuçe ideolojisinin Kuzey Kore'nin kendi iç yapısına uygun bir ideoloji olarak önem kazanmasına sebep olmuştur. Kim İl Sung, Cuçe ideolojisini SSCB ve Çin ile bağlantılı muhalifleri tasfiye etme noktasında kullanmıştır. Böylece bir yandan içerideki muhaliflerden kurtulmuş, diğer yandan ise SSCB'den ideolojik olarak ayrılmıştır. Nitekim Cuçe doktrini sayesinde Kim İl Sung kendi diktatörlüğünü ve mutlak gücünü pekiştirmiştir. Buna göre büyük lider hem partinin merkezinde olmalı hem de ordu ve tüm ulus ona büyük bir sadakat ile bağlı olmalıdır (Kim, 2017).

Cuçe öğretisi; siyasi açıdan bağımsızlık, ekonomide kendine yeterlilik ve meşru müdafaa hakkı prensiplerine dayanmaktadır. Bu prensipler doğrultusunda Songun politikası oluşturulmuştur. Songun politikası, "silahın orak ve çekiçten önce gelmesi" anlayışına dayanmakta ve rejim içerisinde orduya önemli bir konum atfetmektedir. Dolayısıyla ordu hem iç hem dış politikada oldukça belirleyici ve aktif bir rol oynamaktadır (Dışişleri Bakanlığı, nd).

Kuzey Kore'nin kendine yetmeye dayalı resmî düşüncesi, ülkenin dünya ekonomisinden izole olmasına sebep olmuştur (Kakışım, 2017). 1997'de ise Kuzey Kore, Kim İl Sung'un doğum tarihiyle başlayan yeni bir takvim kabul etmiş ve böylece ülke takviminde bile adeta bir izolasyon içerisine girmiştir (Wood & Terry, 2016). Ülkenin kuruluş yıllarında gelişmeye başlayan Cuçe ideolojisi günümüze kadar etkisini sürdürmeye devam etmiş ve ülkenin hâkim ideolojisi haline gelmiştir. Kendine güven anlayışına dayalı ideolojinin ülkede hâkim hale gelmesinde ise çeşitli tehdit algılamaları etkili olmuştur.

Tarihsel Arka Plan: İlk Tehdit Algılamaları

Kuzey Kore, tarihsel temellere dayanan bir tehdit algılamasına sahiptir ve bu tehdit algısı Kuzey Kore'yi Cuçe ideolojisi ve Songun politikası doğrultusunda, uluslararası tehditlerle mücadele etmek için askerî ve nükleer gücünü geliştirmeye yöneltmiştir (Alagöz, 2019). Japonya, 1905'teki savaşta Rusya'yı yenmiş ve böylece Kore Yarımadası üzerinde hakimiyet elde etmiştir (Sander, 1989). 1910 yılında Japonya, Kore'yi ilhak etmiş ve Kore'de 35 yıl sürecek olan bir sömürge düzeni kurmuştur. Bu süreçte ülkede idari açıdan çeşitli değişiklikler yapılmış, üst düzey yetki ve görevler Japonlara bırakılmış ve Kore halkı temel haklarından mahrum bir hale getirilmiştir (Gökçe & Gökmen, 2016). Kim İl Sung liderliğindeki gerillalar, işgal yıllarında Japonya'ya karşı direnmiş ve Kuzey Kore'nin emperyalizmle mücadele algısı bu yıllarda filizlenmiştir (Alagöz, 2019). Bu sebeplerdir ki Kuzey Kore kuruluşundan bu yana kendisini emperyalizmin karşısında konumlandırmış ve dışarıdan gelen saldırılara karşı kendisini hem bir kurban hem de bir mevzi olarak görmüştür (Wood & Terry, 2016).

İkinci Dünya Savaşı sonunda Japonya'nın teslim olmasıyla beraber Kore Yarımadası bu sefer SSCB ile ABD arasında bir güç mücadelesine sahne olmuştur (Sander, 1989). Savaş sonrası dönemde Kore yarımadası 38.paralel çizgisi ile iki bölgeye ayrılmış; kuzeyde kalan

taraf SSCB'nin, güneyde kalan taraf ise ABD'nin komutanlığına bırakılmıştır. Mayıs 1948'de ABD kendi bölgesinde seçim düzenlemiş ve bu suretle Güney Kore Cumhuriyeti kurulmuştur. Böylelikle halihazırda Japonya'da da askerî kuvvetleri bulunan ABD, bölge üzerinde stratejik açıdan önemli bir konum elde etmiştir. Kuzeyde ise Ağustos 1948'de yapılan seçimle Kuzey Kore Halk Cumhuriyeti kurulmuştur (Armaoğlu, 2005). Aralık ayında BM Genel Kurulu Güney Kore'yi tek yasal hükümet olarak belirlemişse de Kuzey Kore, Güney Kore'ye verilen temsil hakkını reddetmiştir. Nitekim iki tarafın birbirini tanımama durumu 1950'ye kadar sürmüştür (Khaliun, 2007).

SSCB bölge üzerindeki ABD varlığına, 1949'da Çin'de komünist rejimin kurulmasına ve Çin'in de konuya müdahil olmasına dek göz yummuştur. Neticede Haziran 1950'de Kuzey Kore, Güney Kore ile birleşmek amacıyla 38. paraleli geçerek savaşı başlatmıştır (Armaoğlu, 2005). Bu durum ABD açısından SSCB'nin saldırgan bir planı olarak algılanmıştır. ABD komutasındaki BM kuvvetleri 38. paralelin kuzeyine geçmiş ve Çin'in savaşa dâhil olduğu süreye dek ilerlemişlerdir (Kennedy, 2008). Çin'in gönüllü olarak nitelendirildiği askerî kuvvetleri, 1950 Ekim ayı itibariyle savaşa katılmıştır (Armaoğlu, 2005). ABD bu tarihten itibaren Güney Kore'ye askerî yardımlarını artırmış ve askerî açıdan önemli bir yükümlülük altına girmiştir. Haziran 1953'te ateşkesin sağlanmasına kadar geçen sürede ABD tarafından 50 milyar dolar askerî harcama yapılmış ve bölgeye iki milyon asker gönderilmiştir. (Kennedy, 2008).

1951'de savaşı sonlandırma amacıyla başlayan görüşmeler iki yıl sürmüş ve nihayetinde Stalin'in ölümünün ardından Panmunjom Ateşkes Antlaşması imzalanmıştır. Zira SSCB'nin kendi içerisinde çıkan mücadelelerle ilgilenmesi gerekmiş ve bu nedenle SSCB ateşkese razı olmuştur. (Armaoğlu, 2005).

Kuzey Kore, Japon işgalinden kurtulduktan sonraki dönemde ekonomik anlamda önemli kazanımlar elde etmiş olsa da, Kore Savaşı sırasında ülkenin endüstrisi büyük bir tahribata uğramıştır. Savaş sonrası süreçte öncelik olarak endüstrinin yeniden inşa edilmesi amaçlanmıştır. Nitekim bu süreçte Kuzey Kore'nin bu amacı gerçekleştirebilmesi, yurtdışından ve özellikle Sovyetler Birliği'nden gelen yardımlara bağlı olmuştur. Ekonomik yardımın yanı sıra SSCB, 1955'te Kuzey Kore'ye teknolojik yardımda da bulunmuştur. 1960'ların başında ise SSCB ekonomik yardımlarını azaltmış ve Kuzey Kore bu süreçten itibaren SSCB'nin dağılmasına kadar uzun vadeli kredi ve borçlarla ekonomisini idame ettirmiştir (ArLmstrong, 2005).

Söz konusu tarihsel arka plan, Kuzey Kore'nin nükleer silahlara yönelişini anlamak açısından önem arz etmektedir. Nitekim Kuzey Kore'nin nükleer programının gelişimi dört evrede incelenebilmektedir: İlk adımların atıldığı 1950'ler, bilgi ve uzmanlık edinilen 1960 ve 1970'ler, nükleer kapasitede seri bir büyüme yaşanan 1980 sonrası dönem ve son olarak nükleer kapasitenin olgunlaştığı 1994 sonrası dönem (Mansourov, 1995).

Kuzey Kore'nin Nükleer Programı

Çuçe öğretisinin gelişimi ve devlet ideolojisi haline gelmesi, Kuzey Kore'nin nükleer silahlara sahip olma hırsı ile eşzamanlı olarak gerçekleşmiştir. Nitekim Kim İl Sung'un nükleer silahlara sahip olma düşüncesi 1950'lerin başına dayanmaktadır (Howell, 2020). Savaş sonrası dönemde Kuzey Kore, Güney'e kıyasla ekonomik açıdan avantajlı bir konumda olmakla beraber; Japon hakimiyeti döneminden kalan bir endüstriyel altyapının mevcudiyeti ile Sovyetler Birliği'nden sağlanan teknolojik yardım sayesinde nükleer silahlanma yolunda ilk faaliyetlere başlamıştır (Yavaş, 2013). Bu bölümde nükleer programın gelişimi incelenmeden önce, Kuzey Kore'nin nükleer silahlara yönelmesine yol açan sebepler ele alınmaktadır.

Sebepler

Kim İl Sung'da nükleer silahlara sahip olma düşüncesinin doğmasındaki birinci sebep, Hiroşima ve Nagazaki'de nükleer silahların ölümcül gücünün görülmesi olmuştur. Ağustos 1945'te müttefik devletlerin Kore'deki Japon işgaline son vermesinden önceki dönemde Kim İl Sung'un önderlik ettiği gerillalar, Japon birliklerine karşı yürüttükleri mücadeleleri çoğu zaman kaybetmişlerdir (Mansourov, 1995). Kuzey Kore'nin, eski hamisi ve büyük düşmanı Japonya'nın söz konusu nükleer silahlar sayesinde ABD'ye adeta boyun eğdiğini görmesi, ülkede nükleer silahların muhakkak elde edilmesi gerektiği fikrinin gelişmesine neden olmuştur (Kıbaroğlu, 2004).

Bir diğer sebep ise, daha sonradan ortaya çıkan belgeler ile Kore Savaşı sırasında Truman'ın gerektiği takdirde Kuzey Kore'ye yönelik nükleer silah kullanmayı ciddi bir şekilde göz önünde bulundurduğunun ortaya çıkmasıdır (Kıbaroğlu, 2004). Kuzey Kore, özellikle Kore Savaşı sonrası dönemde kendisini ABD tarafından bir nükleer saldırı tehdidi altında hissetmiş ve Truman'ın söz konusu konuşması tehdit şeklinde yorumlanmıştır (Gordy & Lee, 2009). Kuzey Kore, nükleer silah kullanma konusunda ABD'nin kara listesine yer aldığını fark etmiş ve buna karşılık kendisini güvence altına alma amacıyla SSCB ve Çin ile 1961'de Dostluk, İş birliği ve Karşılıklı Yardımlaşma antlaşmaları imzalanmıştır (Mansourov, 1995). Öte yandan 2005-2009 yılları arasında ABD Dışişleri Bakanlığı yapan Condoleezza Rice'in ABD'nin uzun menzilli füze kapasitesine değinerek Kuzey Kore'yi vurmaya yeterli olduğu şeklinde gözdağı vermesi de Kuzey Kore'nin tehdit algısını kuvvetlendirmiştir (Gordy & Lee, 2009). Dolayısıyla Kuzey Kore, ABD'nin nükleer silah kullanma iması içeren tutumu nedeniyle kendisini tehdit altında hissetmiş ve bu nedenle kendisinin de nükleer silahlara sahip olması gerektiği düşüncesi pekişmiştir.

Kuzey Kore'yi nükleer program geliştirmeye iten bir diğer konu ise 1962 Küba Krizi'dir. Küba Krizi'nde SSCB, nükleer silahlarını çekmeyi kabul ederek ABD ile uzlaşmış ve bu durum Kuzey Kore'yi hayal kırıklığına uğratmıştır (Kıbaroğlu, 2004). Aynı zamanda Küba Krizi döneminde SSCB'den beklenen yardımın alınamaması, Kuzey Kore'nin herhangi bir müttefike ihtiyaç duymadan nükleer silahlara sahip olarak kendi güvenliğini sağlaması gerektiği düşüncesini artırmıştır. Nitekim rejimin güvenliği de bu sayede sağlanabilecektir ve kendine güven ilkesi de "self-help" anlayışını gerektirmektedir (Koçtaş, 2018).

Araştırmaların Başlangıcı ve İlk Somut Adımlar (1950-1980)

Kuzey Kore'nin ilk somut nükleer araştırmaları, 1952'nin sonlarında Kim İl Sung'un Atom Enerjisi Araştırma Enstitüsü'nü kurmasıyla başlamış ve bu enstitü bünyesinde radyoaktif izotopların kullanımı araştırılmıştır (Habib, 2011). Kore Savaşı sonrası dönemde SSCB ve Kuzey Kore, nükleer araştırmalarda iş birliğini içeren iki anlaşma imzalamış ve bu anlaşmalar uyarınca Kuzey Koreli bilim insanları, SSCB'nin Dubna Nükleer Araştırma tesisinde eğitim almaya başlamıştır (Mansourov, 1995). Bir diğer önemli gelişme ise Eylül 1959'da gerçekleşmiş, SSCB ve Kuzey Kore arasında atom enerjisi konusunda iş birliğini öngören bir anlaşma ve Kuzey Kore'ye teknik yardım sağlanması amacıyla "dizi 9559" olarak anılan sözleşmeler imzalanmıştır. Bu çerçevede iki ülke arasında enerjinin barışçıl amaçlarla kullanımına dair imzalanan ek protokol sayesinde nükleer ekipmanlar Pyongyang'a transfer edilmiştir (Mansourov, 2004). Böylelikle Sovyetlerin yardımıyla Yongbyon Nükleer Bilimsel Araştırma Merkezi kurulmuştur (Ying, 2017). Nihayet Moskova, 1965 yılında Pyongyang'ın 90 kilometre kuzeyindeki Yongbyon kasabasında iki megavatlık bir araştırma reaktörü kurmuştur (Habib & O'Neil, 2009).

Diğer taraftan Kuzey Kore, bu süreçte Çin ile de nükleer iş birliği geliştirmiş ve aynı şekilde Çin'e bilim insanlarını ve nükleer uz-

manlarını göndermiştir. Kim İl Sung Ulusal Üniversitesi'nde nükleerle ilişkin bilgi birikiminin artması amacıyla Nükleer Fizik Bölümü kurulmuştur (Bermudez, 1989; akt. Kibaroglu, 2004). 1960'lar boyunca Kuzey Kore aldığı dış yardımlarla nükleer teknolojisini ilerletmeyi başarmıştır. Kuzey Koreli bilim insanları, Yongbyon'da Rusya'nın kurduğu reaktörün gücünü sekiz megavata çıkarmayı başarmış ve ilerleyen süreçlerde de nükleer tesisler inşa edilmiştir. Bu dönem yapılan nükleer çalışmaların barışçıl ve bilimsel amaçlarla yapıldığı öne sürülmüştür (Yavaş, 2013). 1960'ların sonunda, Kuzey Kore'nin kendi eğitim kurumları nükleer araştırmalarını genişletmiş ve IRT-2000 araştırma reaktörü yerel teknoloji ile geliştirilmeye başlanmıştır (Karabulut, 2019).

1966 ve 1969 yılları arasında Kuzey Kore'nin kendi içerisinde siyasi bir kriz ortaya çıkmıştır. Kore İşçi Partisi'nde ABD ve Güney Kore'ye karşı radikal bir savunma politikasını savunan bir grup ile diğer tarafta daha ılımlı bir grup arasında bir güç mücadelesi yaşanmıştır. Kim İl Sung, radikal kanat tarafında yer almış ve sonuçta Kuzey Kore'nin atom endüstrisini geliştirme yolundaki çabaları artmıştır. Diğer taraftan bu dönemde Kuzeydoğu Asya'da yaşanan krizler Kuzey Kore'nin dış yardımlarında kesintiye neden olmuş ve bu durum, içeride yaşanan siyasi gerginlikleri artırmıştır (Mansourov, 2004). Bununla birlikte 1960'lar ve 1970'lerde bir yandan komünist blok içerisinde Çin ve SSCB arasında çıkan bölünme; diğer yandan ABD'nin Güney Kore'de ağırlık kazanan varlığı Kuzey Kore açısından iki önemli gelişme olmuştur. Tüm bu gelişmeler neticesinde Kuzey Kore, Cuçe öğretisini daha belirgin bir şekilde pratiğe dökmüş ve rejimi ayakta tutabilmek için nükleer güç olma arzusu şiddetlenmiştir (Howell, 2020). Bu bağlamda 1972 yılında Cuçe ideolojisi anayasaya entegre edilmiştir (Wood & Terry, 2016).

Soğuk Savaş'ın detant evresinde uluslararası sistemde yaşanan gelişmelere paralel olarak SSCB, Kuzey Kore'ye yönelik baskı oluşturmaya başlamış ve diğer yandan bu süreçte Kuzey Kore'nin nükleer kapasitesini kendi yetenekleriyle geliştirmeye çalışması 1974'te önemli bir gelişmenin yaşanmasına neden olmuştur. 1974 yılında Kuzey Kore henüz Nükleer Silahların Yayılmasını Önleme Antlaşması'na (The Treaty on the Non-Proliferation of Nuclear Weapons, NPT) taraf olmadığı halde Uluslararası Atom Enerjisi Kurumu'na (IAEA) üye olmuş ve imzaladığı INFCIRC/66 dokümanı çerçevesinde tesislerinin uluslararası denetime açılmasına razı olmuştur (Kibaroglu, 2004).

1970'li yıllarda Pyonyang ile Moskova'nın arasının açılması sonucunda Kuzey Kore ve Pekin yakınlaşmaya başlamıştır. Bu çerçevede Kuzey Kore, SSCB ve Çin arasında bir dengeleme politikası izlemiştir. Kim İl Sung Nisan 1975'te Pekin'e bir ziyaret gerçekleştirmiş ve nükleer konusunda teknik iş birliğini geliştirme talebinde bulunmuştur. Bu görüşmenin meyvesi olarak 1977'de KİP Sekteri Kang Song San önderliğinde bir delegasyon bilimsel alışveriş gayesiyle Sincan Uygur Özerk bölgesindeki Lop Nor araştırma tesisine ziyarette bulunmuştur (Yong-ha, 1989; akt. Mansourov, 2004). 1970'lerde yaşanan bir diğer önemli gelişme ise Kuzey Kore'nin 1976'da Pakistan, 1977'de ise Libya ile teknik iş birliği anlaşması imzalaması olmuştur.

Sonuç olarak 1960 ve 1980 arası dönemde Kuzey Kore, yeterli bilimsel ve maddi imkândan yoksun olması sebebiyle nükleer çalışmalarını barışçıl bir çerçevede sürdürmek durumunda kalmıştır (Khaliun, 2007: 27).

1980 Sonrası Dönem ve Birinci Nükleer Kriz

1980'lere geldiğinde Kuzey Kore Çin'le yapılan anlaşmanın da katkısıyla bir yandan kendi reaktör ve tesislerini kurma noktasında oldukça ilerlemiş, diğer yandan uranyum zenginleştirme ve plü-

tonyum ayrıştırma konularında işlemlerini gerçekleştirecek tesis kurmayı başarmıştır. 1984'te Yongbyong'da 50, Taechon'da ise 200 megavat gücünde reaktörler inşa edilmesi kararı alınmıştır. 1985'te ABD Yongbyong'da gizli bir nükleer reaktör olduğunu duyurmuştur (Yavaş, 2013). Tüm bu gelişmeler ve Kuzey Kore'nin her yıl 6 kilogram plütonyum üretebilecek bir reaktörü inşa edebilmiş olması ABD'nin daha fazla ilgisini çekmesine neden olmuştur. ABD bu noktada SSCB'ye baskı yapmış ve Kuzey Kore NPT'ye taraf olmaya ikna edilmiştir. SSCB ekonomik ve teknolojik temelli bir anlaşma imzalaması ve hafif su reaktörü verme karşılığı, Kuzey Kore'nin NPT'ye taraf olmasını sağlamış, ancak vaatlerini gerçekleştirememiş ve buna tepki olarak Kuzey Kore UAEA teftişlerini kabul etme konusunda sorumluluğunu yerine getirmemiştir (Ying, 2017). Dolayısıyla Kuzey Kore'nin nükleer konusundaki hırsı 1985'te NPT'ye katılmasından sonra da pek çok probleme yol açmıştır. Kuzey Kore 1986-89 yılları arasında atık depolama tesisi inşa etmeye başlamış (Mansourov: 2004) ve 1987'de plütonyum ayrıştırma laboratuvarı inşa edeceğini duyurmuştur (Kibaroglu, 2004).

Soğuk Savaş sonrası dönemde ekonomik desteklerinden mahrum kalan Kuzey Kore, 1990'ların ortalarında ağır bir kıtlık dönemi geçirmiştir. "Zorlu Yürüyüş" olarak bilinen bu dönemde ülke bir yandan doğal afetlerle, diğer yandan ekonomik yaptırım ve ekonomik hataların sebep olduğu sorunlarla karşı karşıya kalmıştır (Wood & Terry, 2016).

1991'de SSCB'nin dağılması ile Kuzey Kore en önemli destekçisini kaybetmiştir. 1990'lı yıllarda Kuzey Kore'nin tarımsal ve endüstriyel üretimi oldukça azalmıştır (Ying, 2017). Bu dönemde Çin Batı dünyası ile ekonomik ilişkiler geliştirmeye yönelmiş ve bu durum Kuzey Kore'nin yalnızlığını artırmıştır. Yaşanan gelişmeler Kuzey Kore'nin Cuçe öğretisi ve self help anlayışı çerçevesinde dış dünyaya daha da çok kapanması sonucunu doğurmuştur (Yavaş, 2013).

1990'ların ilk döneminde yaşanan iki önemli gelişme 1991'de BM Genel Kurulu'nun Güney Kore'nin yanı sıra Kuzey Kore'yi de üye olarak kabul etmesi ve 1994 yılında yeni kurulan Rusya Federasyonu'nun, SSCB'nin Kuzey Kore ile imzaladığı Karşılıklı Dostluk, İş Birliği ve Yardım anlaşmasını iptal etmesi olmuştur (Ying, 2017). SSCB'nin dağılmasının da etkisiyle 1992'de Kuzey Kore imzaladığı INFCIR/403 ile tüm tesislerini denetime açmayı kabul etmiş ve INFCIR/66 askıya alınmıştır. Ancak UAEA'nın denetlemelerinde Kuzey Kore'nin nükleer kazanımları hakkında net bilgiler edinilememiştir (Kibaroglu, 2004).

1989'da Fransa'ya ait bir uydunun Kuzey Kore'nin gizli nükleer faaliyetlerini tespit etmesi ve Pyonyang'ın, Yongbyon'daki tesislerini UAEA'nın denetimine tam olarak açmaması gerilimi tırmandırmıştır (KBS World, 2020). 1993 yılının başında UAEA gizli olan tesislerin özel denetime tabi tutulması gerektiğini belirtmiştir. Kuzey Kore bu duruma olumsuz cevap vermiş ve aynı yıl Mart ayında NPT'den çekilme niyetinde olduğunu açıklamıştır. Bu gelişmeler sonucunda ortaya çıkan ilk nükleer kriz, 1994'te Bill Clinton yönetimi ile Kuzey Kore arasında yapılan Çerçeve Anlaşması ile aşılabılmıştır (Khaliun, 2007: 64). Yapılan anlaşmaya göre Kuzey Kore nükleer reaktörlerini devre dışı bırakacak; buna karşılık ülkenin enerji ihtiyacının karşılanması için Güney Kore tarafından hafif su reaktörleri temin edilecektir. ABD ise bu süreçte akaryakıt desteğinde bulunacaktır (Moore, 2008).

1990'ların ilk yarısı bittiğinde Kuzey Kore uranyum zenginleştirme, plütonyum ayrıştırma gibi faaliyetler için yüzün üzerinde nükleer tesise sahip bir duruma ulaşmıştır (Kibaroglu, 2004). Bu süreçte Kuzey Kore füze geliştirme çabalarını da sürdürmüş ve

Ağustos 1998'de Taep-odong 1'i başarıyla fırlatmıştır. Bu füzelerin menzili yaklaşık 1300 kilometredir ve bu mesafe Güney Kore ve Japonya'ya kadar ulaşabilecek bir mesafedir (Yavaş, 2013).

Sonuç olarak 1994 Çerçeve Anlaşması Kuzey Kore'nin nükleer programını tamamen ortadan kaldırma noktasında başarılı olamamıştır. 2001 yılında UAEA'da Kuzey Kore'nin bir veya iki nükleer silaha sahip olabileceği tartışılmıştır. Nihayetinde 2002'de Kuzey Kore'nin ikinci bir nükleer program yürüttüğü şeklinde suçlanması üzerine anlaşma çökmüş ve 2003'te Kuzey Kore NPT'den çekilmiştir (Huntley, 2006).

2000'li Yıllarda Yaşanan Gelişmeler

2000 yılında George W. Bush ABD başkanı seçilmiş ve Clinton'un Kuzey Kore'ye yönelik izlediği uzlaşmacı yaklaşımı terk etmiştir. Ekim 2002'de ABD Pyongyang'ın 1994 anlaşmasını ihlal ettiğini ve gizli bir uranyum zenginleştirme programı geliştirdiğini duyurmuştur. Bush yönetimi, Kuzey Kore'nin anlaşmayı ihlal etmesi üzerine ülkeye sağladığı benzin desteğini kesmiş ve bu noktada ikinci nükleer kriz yaşanmıştır (Harrison, 2005). Kuzey Kore'nin Clinton yönetimiyle yaptığı anlaşmayı ve NPT'yi terk ederek UAEA müfettişlerini ülkesinden çıkarması, Bush yönetiminde ülkenin haydut ve terörist bir devlet olarak ilan edilmesine yol açmıştır. Diğer taraftan totaliter bir lider olarak Kim Jong İl'in nükleer silahlara sahip olma ihtimali, terör örgütlerine nükleer silah tedarik etme olasılığıyla da birleşince ABD açısından büyük bir tehdit olarak görülmüştür (Shuja, 2007).

11 Eylül olayları ardından yaşanan gelişmeler uluslararası sistemde nükleer silahların terör örgütlerinin eline geçme endişesini ortaya çıkarmıştır. Bu doğrultuda dünyada nükleer silahların azaltılması yolunda bir eğilim artmışken, Kuzey Kore tam tersi bir şekilde çalışmalarına devam etmiştir. Bu durum Kuzey Kore ile ABD arasındaki sorunun küresel bir sorun haline gelmesine neden olmuştur. Bu noktada ikili görüşmelerden verim alamayan ABD meseleyi çok taraflı görüşmeler çerçevesinde ele almak istemiştir. Bu bağlamda ABD Çin, Japonya, Rusya ve Güney Kore de dahil olacak şekilde Kuzey Kore ile altılı görüşmeler başlamıştır (Yavaş, 2013).

Altılı görüşmelerden beklenen başarı elde edilememiştir. Ağustos 2003'te Pekin'de ilk tur düzenlenmiş ve altı ülke bir araya gelmiştir. Şubat 2004'te ikinci; Haziran 2004'te ise üçüncü tur düzenlenmiştir. 2005'te üç aşamalı olarak dördüncü görüşmeler düzenlenmiş ve bu görüşmelerde ABD saldırıma garantisini karşılığında Kuzey Kore'nin nükleer programını terk etmesini ve bunun karşılığında enerji yardımlarında bulunacağını taahhüt etmiştir. Bu görüşmelerde ilerleme kaydedilmiş olsa da Kuzey Kore kendisine su reaktörü verilmesini şart koşmuş ve Banco Delta Asia'daki kara para aklama faaliyetlerine yönelik ABD'nin yaptırımlarından hoşnut olmadığını belirtmiştir (Moore, 2008). Altılı görüşmelerin dördüncüsünde Kuzey Kore'nin NPT'ye dönmesi ve buna karşılık ABD yardımlarını içeren Prensipler Bildirisi imzalanmıştır. Bütün bu gelişmelere rağmen Kuzey Kore resmî olarak nükleer silaha sahip olduğunu ve altılı görüşmeleri boykot ettiğini açıklamıştır. Sonuç olarak altılı görüşmeler bir yıldan uzun bir süreyle durmuş ve ABD'nin caydırıcı tedbirleri ve yaptırımları iki ülke arasındaki gerilimi tırmandırmıştır (Yavaş, 2013).

Kuzey Kore 2005 yılının ilk çeyreğinde yaptığı çeşitli açıklamalarda kendisini nükleer silahlara sahip olarak tanımlamıştır (Kibaroglu, 2005). 9 Ekim 2006'da Kuzey Kore nükleer bomba patlatarak dünyada nükleer silahlara sahip dokuzuncu ülke olmuştur (Shuja, 2007). Kuzey Kore, uluslararası toplumun baskısına rağmen 2009'da ikinci; 2013'te ise üçüncü nükleer denemesini gerçek-

leştirmiştir (Alagöz, 2019). 2016 yılında ise Kuzey Kore yönetimi nükleer programında önemli bir seviyeye ulaşmış; ilk hidrojen bombası denemesini gerçekleştirdiğini ve başarılı olduğunu ilan etmiştir (BBC, 2016). 2017 yılında da Kuzey Kore hidrojen bombası ve balistik füze denemelerinde bulunmuş; bu duruma dönemin ABD Başkanı Donald Trump, Kuzey Kore'ye karşı nükleer silah kullanılmasına hazır olduklarını söyleyerek karşılık vermiştir (Sputnik, 2017). Nitekim bu süreçten itibaren BM ve ABD, Kuzey Kore'ye karşı yaptırımlarını artıracaklarını açıklamıştır (Milliyet, 2017).

Tarafların karşılıklı nükleer silah kullanma tehditleriyle geçen bu sürecin akabinde, Haziran 2018'de ABD Başkanı Trump ve Kuzey Kore lideri Kim Jong-un, Singapur'da düzenlenen zirvede bir araya gelmiştir. İki tarafın karşılıklı beklentilerini belirttiği zirvede ABD yönetimi, Kuzey Kore'nin nükleer silahsızlanma sürecinin başlatılması talebini dile getirmiştir (BBC, 2018). İki lider, 2019 yılında Vietnam'da düzenlenen zirvede de bir araya gelmiştir (BBC, 2019). Gerçekleştirilen diplomatik temaslar kayda değer olmakla beraber; tarihsel süreç göz önüne alındığında, Kuzey Kore'nin nükleer silahsızlanma programını kısa vadede hayata geçirmesini beklemek gerçekçi bir çıkarım olmamaktadır.

ABD'de Joe Biden yönetiminin iktidara gelmesiyle beraber, Trump ve Kim Jong-un arasında kurulan nispeten olumlu hava, yerini iki ülke arasında çıkan yeni bir krize bırakmıştır. Kuzey Kore, Biden yönetimi döneminde ABD'ye yönelik düşmanlık tutumunu tekrar gözler önüne sermiş; 2021 Mart ayında iki kısa menzilli balistik füze denemesi gerçekleştirmiştir (Euronews, 2021).

ABD'nin Kuzey Kore ile görüşmelerinde tamamen nükleer silahsızlanmaya odaklanması, iki ülke arasında herhangi bir kalıcı anlaşmanın yapılması için yeterli olmamaktadır. Bu noktada ABD'nin, Kuzey Kore'ye yönelik politikalarını ülkenin resmî ideolojisini ve tarihsel algılamalarını dikkate alarak geliştirmesi gerekmektedir. Kuzey Kore'nin nükleer programının ülke içerisindeki amacı, öne mi ve Cuçe ideolojisiyle iç içe geçmiş yapısı göz önünde bulundurulduğunda, Kuzey Kore daha iyi anlaşılabilir ve daha etkili politikalar üretilebilecektir (Howell, 2020).

Nükleer silah geliştirmek, bilimsel kapasite ve yüksek teknoloji gerektirmektedir. Bu noktada nükleer silah sahibi olmak devletler açısından uluslararası sistemde prestij ve gücün sembolü haline gelmiştir (Kibaroglu, 2005). Kuzey Kore açısından nükleer silahlara sahip olmak ülkeye uluslararası arenada bir pazarlık etme gücü sağlamaktadır. Şunu belirtmek gerekir ki, bu düşünce Cuçe ideolojisinden kaynaklanmaktadır. Zira nükleer silahlar sayesinde Kuzey Kore uluslararası toplumda bağımsız bir şekilde hayatta kalabilecektir. Diğer taraftan Kuzey Kore, ABD tarafından kendisi gibi haydut olarak görülen diğer devletlerle ilişki kurmakta ve füze geliştirme noktasındaki başarısı sayesinde ülkeye ekonomik kaynak sağlamaktadır (Shuja, 2007).

Sonuç ve Öneriler

Kore Yarımadası'nda yaşanan gelişmeler yalnızca Asya Pasifik bölgesini değil, tüm dünyayı tehdit eden bir niteliktedir. Kuzey Kore ve Güney Kore'nin 1950 yılında ABD ve SSCB'nin inisiyatifiyle iki bölgeye ayrılması günümüze kadar uzanan bir uluslararası güvenlik sorununun ortaya çıkmasına neden olmuştur. Kuzey Kore'nin savaşı başlatma amacı ülkenin güney bölgesi ile birleşmek olmasına rağmen, söz konusu dönemde uluslararası sistemdeki ideolojik kutupluluk buna izin vermemiştir. İkinci Dünya Savaşı galipleri Almanya'da ve dünyanın başka bölgelerinde yaptıkları gibi Kore'yi de ikiye bölmüşlerdir. Dolayısıyla Kuzey Kore, ülkenin güney bölgesinin işgal altında olduğunu düşünmekte ve Güney

Kore'deki ABD varlığını kendi varlığına karşı bir tehdit olarak algılamaktadır. Kuzey Kore'nin bu algılaması tarihsel yaşanmışlıklara ve mücadelelere dayanmaktadır. Bu çalışma kapsamında Kuzey Kore'nin nükleer silah geliştirmesinin nedenleri incelenmiş ve hipotezi doğrulayan ve yanlışlayan veriler ele alınmıştır. Kuzey Kore'nin nükleer programının anlaşılabilmesi için ülkenin resmî ideolojisi olan Cuçe öğretisi ve bunun ülke içerisindeki uygulama alanları analiz edilmeli; uluslararası konjonktürün yanı sıra ülkenin iç dinamikleri göz önünde bulundurulmalıdır. Kuzey Kore'nin nükleer silahlara sahip olma isteği arkasında ülkenin savunma psikolojisine sahip olması yatmaktadır. Ülkenin resmî ideolojisi de bu çerçevede geliştirilmiştir. Ancak kendine güven ideolojisi, Kuzey Kore'nin ekonomik kaynaklarını tüketmiş ve hedeflenenin aksine ülkeyi dış yardımlara bağımlı bir hale getirmiştir. 2000'li yıllarda yaşanan gelişmeler, Kuzey Kore'nin nükleer silahsızlanma programı geliştirme niyetinin olmadığını gözler önüne sermektedir. Neticede Kuzey Kore'nin güvenliğini sağlama ihtiyacı ülkenin tüm kaynaklarının nükleer silahlara sahip olunması yolunda harcanmasına neden olmuş ve rejimin güvenliğinin sağlanmasının bedeli ülkenin uluslararası sistemden izole edilmesi olmuştur.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Yazar Katkıları: Fikir – G.Ş.; S.Ş.; Tasarım – G.Ş.; S.Ş.; Denetleme – G.Ş.; S.Ş.; Kaynaklar – G.Ş.; S.Ş.; Veri Toplanması ve/veya İşlemesi – G.Ş.; S.Ş.; Analiz ve/veya Yorum – G.Ş.; S.Ş.; Literatür Taraması – G.Ş.; S.Ş.; Yazıyı Yazan – G.Ş.; S.Ş.; Eleştirel İnceleme – G.Ş.; S.Ş.

Çıkar Çatışması: Yazarlar çıkar çatışması bildirmemişlerdir.

Finansal Destek: Yazarlar bu çalışma için finansal destek almadıklarını beyan etmişlerdir.

Peer-review: Externally peer-reviewed.

Author Contributions: Concept – G.Ş.; S.Ş.; Design – G.Ş.; S.Ş.; Supervision – G.Ş.; S.Ş.; Resources – G.Ş.; S.Ş.; Data Collection and/or Processing – G.Ş.; S.Ş.; Analysis and/or Interpretation – G.Ş.; S.Ş.; Literature Search – G.Ş.; S.Ş.; Writing Manuscript – G.Ş.; S.Ş.; Critical Review – G.Ş.; S.Ş.

Conflict of Interest: The authors have no conflicts of interest to declare.

Financial Disclosure: The authors declared that this study has received no financial support.

Kaynaklar

- Akçadağ Alagöz, E. (2019), Stratejik Kültür Perspektifinden Kuzey Kore'nin Nükleer Programı, *Uluslararası İlişkiler* 16, S. 61, 111–26.
- Armaoğlu, F. (2005), *20. Yüzyıl Siyasi Tarihi*, Cilt 1-2. İstanbul: Alkım Yayınevi.
- Armstrong, C. K. (2005), 'Fraternal Socialism': The International Reconstruction of North Korea, 1953-62, *Cold War History* 5, no. 2, 161–87.
- BBC, *Kuzey Kore: ilk hidrojen bombası denemesini başarıyla gerçekleştirdik*, 06.01.2016, https://www.bbc.com/turkce/haberler/2016/01/160106_kuzey_kore_hidrojen_bombasi [Erişim Tarihi: 14.06.2021].
- BBC, *Kuzey Kore lideri Kim ve Trump, tarihi zirve için Singapur'da*, 10.06.2018, <https://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-44429566> [Erişim Tarihi: 14.06.2021].
- BBC, *Trump ve Kim'in Vietnam zirvesi hakkında bilinmesi gerekenler*, 26.02.2019, <https://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-47373495> [Erişim Tarihi: 14.06.2021].
- Bermudez, J.S. (1989), North Korea—Set to join the 'Nuclear Club', *Jane's Defense Weekly*, September 23, 594-597.
- Euronews, *Kuzey Kore'den iki kısa menzilli balistik füze denemesi*, 24.03.2021, <https://tr.euronews.com/2021/03/24/kuzey-kore-den-iki-kisa-menzilli-balistik-fuze-denemesi> [Erişim Tarihi: 14.06.2021].

- Habib, B., O'neil, A. (2009), North Korea's Emergence as a Nuclear Weapons State and the End of the Disarmament Paradigm, *Global Change, Peace and Security* 21, no. 3, 377–87.
- Habib, B. (2011), North Korea's Nuclear Weapons Programme and the Maintenance of the Songun System, *Pacific Review* 24, no. 1, 43–64.
- Harrison, S. S. (2005), Did North Korea Cheat?, *Foreign Affairs* 84, no. 1, 99–110.
- Howell, E. (2020), The Juche H-Bomb? North Korea, Nuclear Weapons and Regime-State Survival, *International Affairs* 96, no. 4, 1051–68. <https://www.presidency.ucsb.edu/documents/the-presidents-news-conference-583> The President's News Conference [Accessed: 14.06.2021]
- Huntley, Wade L. (2006), Rebels without a Cause: North Korea, Iran and the NPT, *International Affairs* 82, no. 4, 723–42.
- Gordy, K., Lee, J. S. (2009), Rogue Specters: Cuba and North Korea at the Limits of US Hegemony, *Alternatives* 34, no. 3, 229–48.
- Gökçe, Ö., Gökmen, M.E., (2016), 1897-1910 Kore'nin Politik Durumu ve Dehan İmparatorluğu, *DTCF Dergisi*, 56.2, 93-110.
- Kakışım, C. (2017), Kuzey Kore'nin Resmî İdeolojisi Olarak Cuçe Öğretisi ve Kuzey Kore Dış Politikasına Etkileri, *Uluslararası İlişkiler* 14, no. 56, 73–89.
- Karabulut, A. (2019), Güç Olgusunda Nükleer Silahlanma: Kazakistan – Kuzey Kore Örneği, Doktora Tezi: İGÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- KBS World, *Timeline: North Korea's Nuclear and Missile Programs*, http://world.kbs.co.kr/special/northkorea/contents/history/nucleus_history.htm?lang=e [Accessed: 10.06.2021].
- Kennedy, P. (2008), *Büyük Güçlerin Yükselişi ve Çöküşleri*. çev. Birtane Karanakçı, Ankara: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Khaliun, A. (2007), Kuzey Kore'nin Nükleer Politikası, Yüksek Lisans Tezi: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kıbaroğlu, M. (2004), Kuzey Kore'nin Nükleer Silah Programı: Sebepler ve Sonuçlar, *Uluslararası İlişkiler* 1, no. 1, 154–72.
- Kıbaroğlu, M. (2005), Enerji Mi? Silah Mi? Nükleer'in İki Yüzü *Avrasya Dosyası Nükleer Özel Sayısı*, 1–12.
- Kim, S. K. (2017), Juche (Self-Reliance) in North Korea, *The Wiley-Blackwell Encyclopedia of Social Theory*, 1–3.
- Koçtaş, G. (2018), Nuclear Will Of North Korea: An Exceptional Case Of Deterrence Strategy, Yüksek Lisans Tezi: Avrupa Birliği ve Uluslararası İlişkiler Enstitüsü.
- Mansourov, A. Y. (1995), The Origins, Evolution, and Current Politics of the North Korean Nuclear Program, *The Nonproliferation Review* 2, no. 3, 25–38.
- Mansourov, A. Y. (2004), North Korea's Road to the Atomic Bomb, *International Journal of Korean Unification Studies* 13, no. 1, 21–58.
- Milliyet, *BM Kuzey Kore'ye yaptırımları ağırlaştırdı! Trump'tan ilk yorum: Takdir ettim*, 06.08.2017, <https://www.milliyet.com.tr/dunya/bm-kuzey-koreye-yaptirimlari-agirlastirdi-trumpan-ilk-yorum-takdir-ettim-2497215> [Erişim Tarihi: 14.06.2021].
- Moore, G. (2008), America's Failed North Korea Nuclear Policy: A New Approach, *Asian Perspective* 32, no. 4, 9–27.
- Ree, E. V. (1989), The Limits of Juche: North Korea's Dependence on Soviet Industrial Aid, 1953-76, *Journal of Communist Studies* 5, no. 1, 50–73.
- Rothman, T. (2007), A State's Choice: Nuclear Policy in a Changing World between Libya and North Korea, *Defense and Security Analysis* 23, no. 3, 297–313.
- Sander, O. (1989), *Siyasi Tarih 1918-1994*. 24. bs. Ankara: İmge Kitabevi Yayınları.
- Shuja, S. (2007), America, North Korea and Iran, *Contemporary Review*, Vol. 289 Issue 1687, 432-441.
- Sputnik, *Trump: Kuzey Kore'ye karşı nükleer silah kullanmayacağız*, 04.09.2017, <https://tr.sputniknews.com/abd/201709041029981422-trump-kuzey-kore-nukleer-silah/> [Erişim Tarihi: 14.06.2021].
- Yavaş, A. (2013), Kore Sorunu ve Uzak Doğu'da İstikrar Arayışı: Altılı Görüşmeler, *Asya'da Güvenlik Sorunları ve Yansımaları*, ed. R. Kutay Karaca. İstanbul, BİLGESAM Yayınları, 197-224.
- Ying, F. (2017), The Korean Nuclear Issue: Past, Present, and Future, *China Center at Brookings Institution*.
- Wood, A. F., David P. T. (2016), 'The Only Dominator and Remaker of the World': <Self-Reliance>, <Unification>, and the Rhetoric of North Korean Juche, *Western Journal of Communication* 80, no. 4, 502–18.

EXTENDED SUMMARY

Purpose: The purpose of this study is to analyze the motivations behind North Korea's development of its nuclear program and to examine the internal and external factors that create these motivations.

Method: In this study, qualitative research methods were used and secondary data sources were used as data collection method. As a data collection method in the article, literature review and content analysis were made from various articles, books and reports. The theoretical framework of this study is realist theory and the study is handled within the framework of the concept of "self-help".

Findings: North Korea's nuclear weapons program is based on security needs and historical reasons; It was developed with the ideology of protecting the existence of the country and defending against external threats.

Conclusions: The developments in the Korean Peninsula are threatening not only the Asia-Pacific region, but the whole world. The separation of North Korea and South Korea into two regions in 1950 with the initiative of the USA and the USSR has led to the emergence of an international security problem that has lasted until today. North Korea sees the southern part of the country as occupied and perceives the US presence in South Korea as a threat to its own existence. This perception of North Korea is based on historical experiences and struggles. In order to understand North Korea's nuclear program, the Juche doctrine, which is the official ideology of the country, and its application areas within the country should be analyzed; In addition to the international conjuncture, the internal dynamics of the country should be taken into account. Behind North Korea's desire to have nuclear weapons lies the country's defense psychology. As a matter of fact, the official ideology of the country was developed within this framework. However, the ideology of self-confidence has exhausted North Korea's economic resources and made the country dependent on foreign aid, contrary to what was targeted. Developments in the 2000s reveal that North Korea has no intention of developing a nuclear disarmament program. As a result, the need to ensure the security of North Korea caused all the resources of the country to be spent on the acquisition of nuclear weapons, and the cost of ensuring the security of the regime was the isolation of the country from the international system.